

**NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM**
LUDOVIKA

**EÖTVÖS JÓZSEF KUTATÓKÖZPONT
INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM KUTATÓINTÉZET**

VISZONYUNK AZ INTERNETHEZ, A HÍRFORRÁSOKHOZ ÉS A FACEBOOKHOZ

5 ÉV TAPASZTALATAI A MAGYAR LAKOSSÁG KÖRÉBEN

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Információs Társadalom Kutatóintézete rendszeresen végez reprezentatív hazai kutatásokat az információs társadalom terén. A kérdőívek egyaránt tartalmaznak longitudinális kutatásokra alkalmas kérdéseket és évenkénti új témaköröket is.

Jelen kutatási jelentésben az információs társadalom változásait vizsgáljuk a 2019 októbere és 2024 februárja között lefolytatott összesen négy, telefonos adatfelvételen alapuló kutatás eredményeit értékelve. Valamennyi kutatás reprezentatív a magyar lakosságra kor, nem, iskolai végzettség és településtípus szerint.

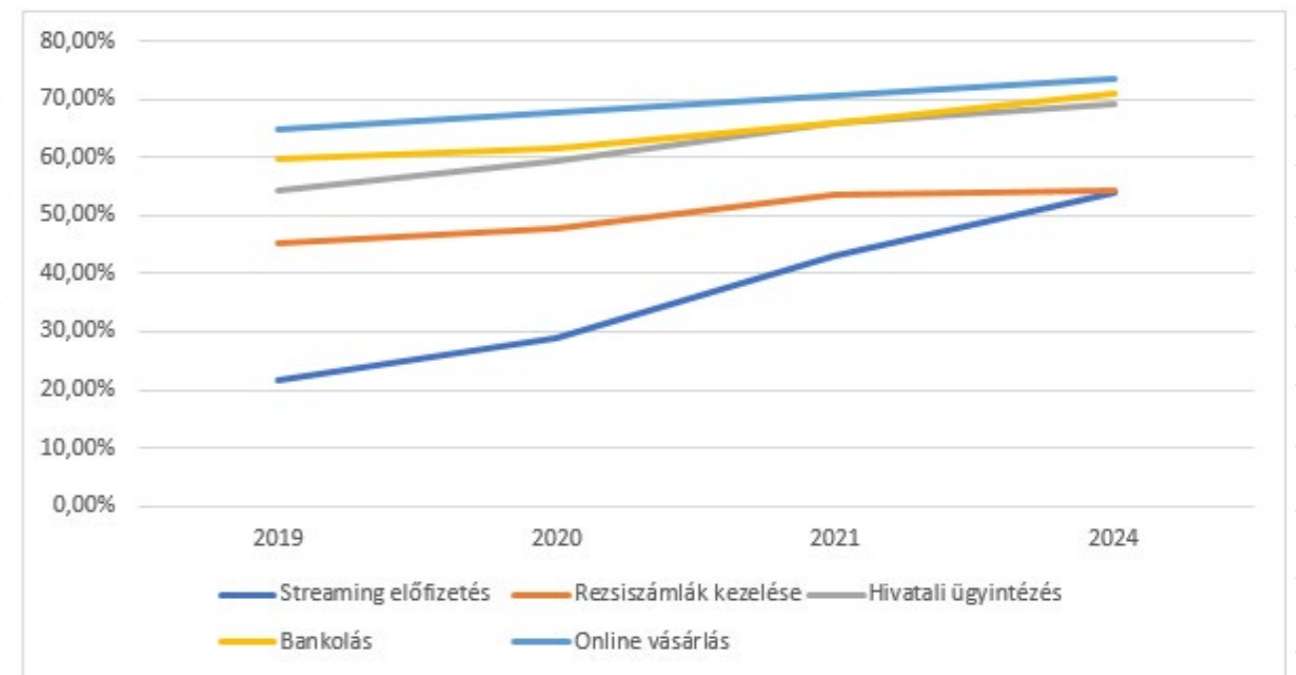
Elsődlegesen a magyar társadalom általános internet- és digitális eszközhasználati, valamint hír- és információfogyasztási szokásaira, azoknak az elmúlt fél évtizedben történt változásaira, illetve egyik érdekesebb trendre kívánunk rávilágítani. Az érintett időszak sajátosságát adja, hogy a koronavírus járvány éppen ezen időszakra, gyakorlatilag annak közepére (2020–2022) tehető, így az adatok alapján a jelentés arra is rá kíván világítani, hogy a járványidőszak mely területeken gyakorolt maradandó hatást a társadalomra, és milyen attitűdök tekintetében tért vissza az említett időszak előtti mederbe.

1. Tarol az okostelefonon, terjed az internetes ügyintézés

Az okostelefonok megjelenése új korszakot nyitott az internetes információáramlásban. Alapvető jelentőségű eszközhasználati adatnak tekinthető tehát az, hogy a magyar társadalomban az elmúlt időszakban jelentős mértékben továbbemelkedett az okostelefonnal rendelkezők aránya. Míg 2019-ben a felnőtt lakosság 75%-ának volt okostelefonja, addig 2024 elejére ez a szám 89,2%-ra emelkedett. Ehhez hasonló mértékű emelkedés mutatható ki az internethasználati szokásokat illetően is: a korábbi 78,4%-ról 88,2%-ra nőtt az internetet használók aránya.

Emellett az is jól érzékelhető, hogy az internethasználók egyre nagyobb arányban használják ki a digitális technológiában rejlő lehetőségeket, és az életük számos területén kezd meghatározó tevékenységgé válni az online megoldások alkalmazása. Az internethasználat banki ügyletek intézésre (60% vs. 71%), hivatali ügyintézésre (55% vs. 70%), rezsizámlák fizetésére (45% vs. 55%), online vásárlásra (65% vs. 74%) való használata tekintetében egyaránt szignifikáns, nagyságrendileg 10%-os emelkedés figyelhető meg.

A mindennapi életvitelhez kapcsolódó szükségletek mellett a szórakozás egyes területein még jelentősebb mértékű elmozdulás figyelhető meg, hiszen míg 2019-ben 21%, addig 2024-ben már a megkérdezettek 54% mondta azt, hogy előfizetés révén (jellemzően streamingszolgáltatókon keresztül) szokott filmet nézni, és nem kizárólag ingyenes oldalakon vagy ingyenes letöltés útján.

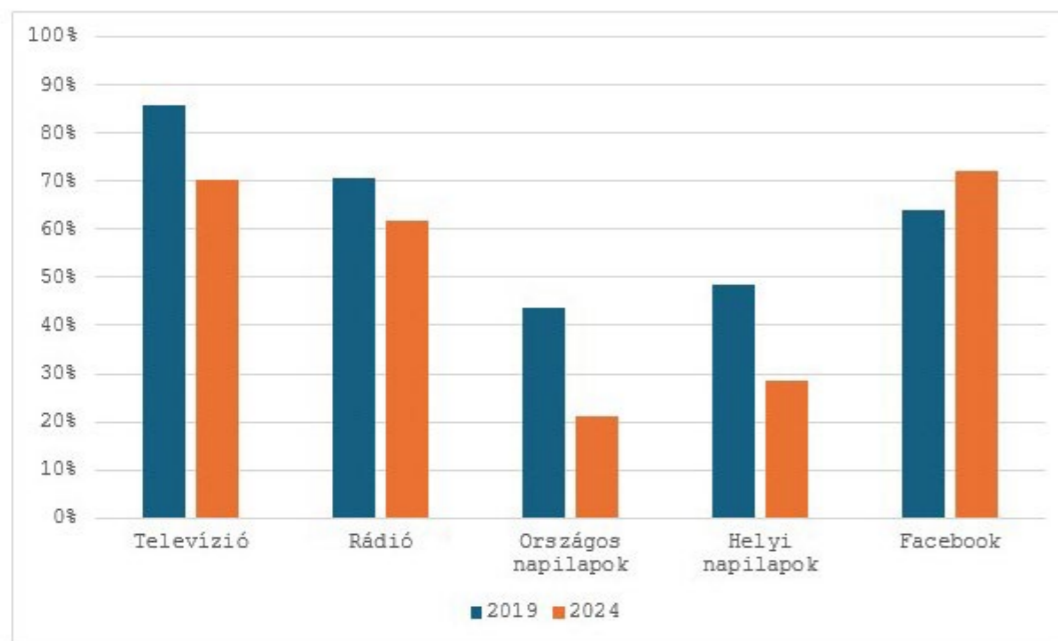
Az internet megoldóértéke 2019-2024

Az online térben való biztonság szempontjából kiemelten fontos használati jellemző, hogy a szűrőszoftverek használatára az erőfeszítések, tájékoztató kampányok ellenére a lakosság harmadánál többben nem fordítanak figyelmet. 2019-ben 28% alkalmazott ilyen eszközt, és ez a szám az elmúlt négy esztendőben sem mutatott jelentős emelkedést (32,4% vs. 33,9%).

2. Egyre inkább a közösségi médiából informálódunk, holott nem bízunk benne

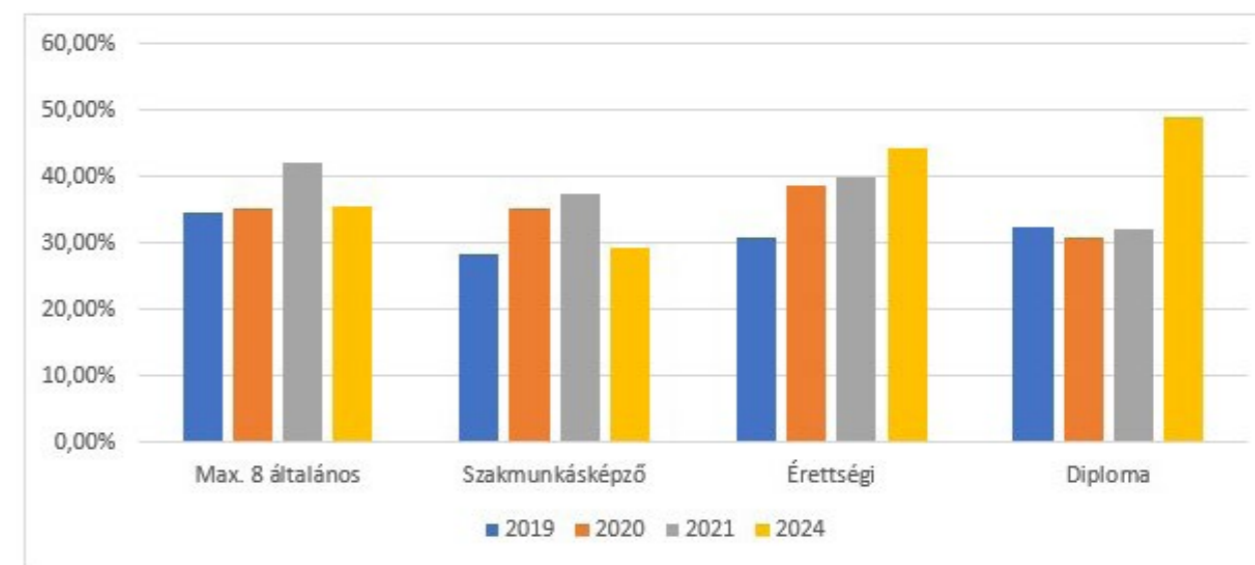
Ugyan még mindig jelentős a „hagyományos média” (rádió és televízió, illetve nyomtatott napilapok) információs csatornaként való jelenléte, jól látható az a tendencia, ami az online információszerzés előretörése irányába mutat. A 2019-es 13,9%-ról közel 30%-ra nőtt azok aránya, akik nem használják a televíziót a világ híreiről való értesülésre. A rádió esetében 29,3%-ról 38%-ra nőtt ezen médiatípust „mellőzők” aránya. Minél fiatalabb generációról van szó, annál nagyobb mértékű az eltávolodás: a televízió esetében a fiatal felnőttek között eléri a 44%-ot (a 2019-es 26,5%-ról), de a legidősebbek körében is 12%-ra nőtt napjainkra (a 2019-es 6,6%-ról). Még drasztikusabb visszaesést mutatott a nyomtatott sajtótermékek információforrásként való használatára vonatkozó kérdés: országos napilapok esetében 56%-ról 78,6%-ra, helyi napilapok esetében pedig 51%-ról 71%-ra nőtt a print médiát nem olvasók aránya. A nyomtatott média esetében az eltávolodás terén nem látszanak generációs különbségek, mindegyik korosztályban egymással párhuzamosan, néhány százalékpont különbséggel zajlott le a folyamat.

A fentiekkel éppen ellentétes irányú tendenciát mutatott a közösségi médiát információszerzési célra használók aránya: a teljes lakosság körében a korábbi 36%-ról öt év alatt 28%-ra csökkent azok aránya, akik egyáltalán nem tájékozódnak a Facebookról és egyéb közösségi oldalakról (az internetezők körében 25%-ról 15%-ra).

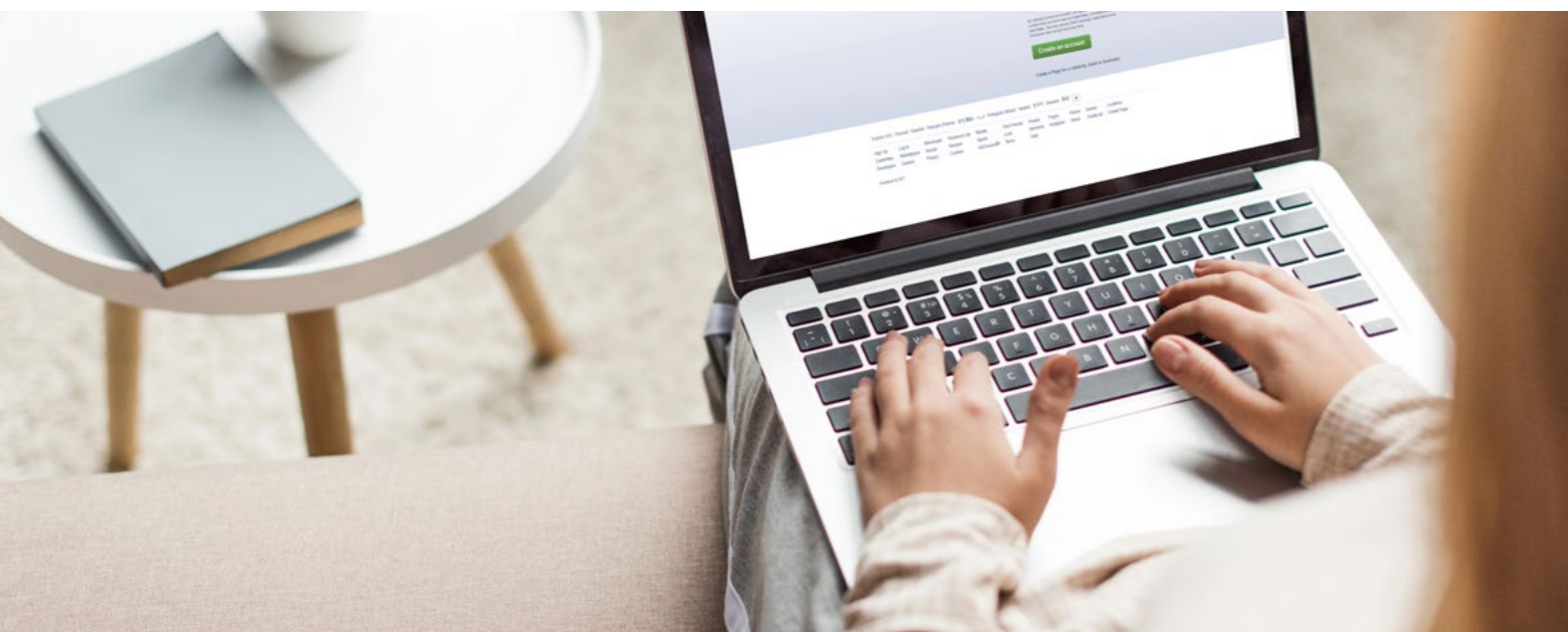

Az információszerzés csatornái

Amíg a fentiekben ismertetett adatok azt mutatják, hogy mind a használati, mind az információszerzési szokásokat illetően a digitális tér, különösképpen pedig a közösségi oldalak előretörése tapasztalható, addig ezen eszközök iránt tanúsított bizalom kérdése ezzel ellentétes trendet mutat. Az első adatfelvétel alkalmával 31% volt azok aránya, akik nem bíztak a közösségi médiából szerzett információk hitelességében, 2024-re azonban ez a szám már 40%-ra emelkedett. Végzettség szerint ugyanakkor jelentős különbségek figyelhetők meg: az érettségivel rendelkezők bizalmatlansága gyakorlatilag folyamatosan nőtt, a legfeljebb nyolc általánossal rendelkezők és szakmunkásképzőt végzetek bizalma jelentős mozgások mentén, összességében alig romlott, míg a diplomások körében az utóbbi évek jelentős kiábrándulást hoztak.

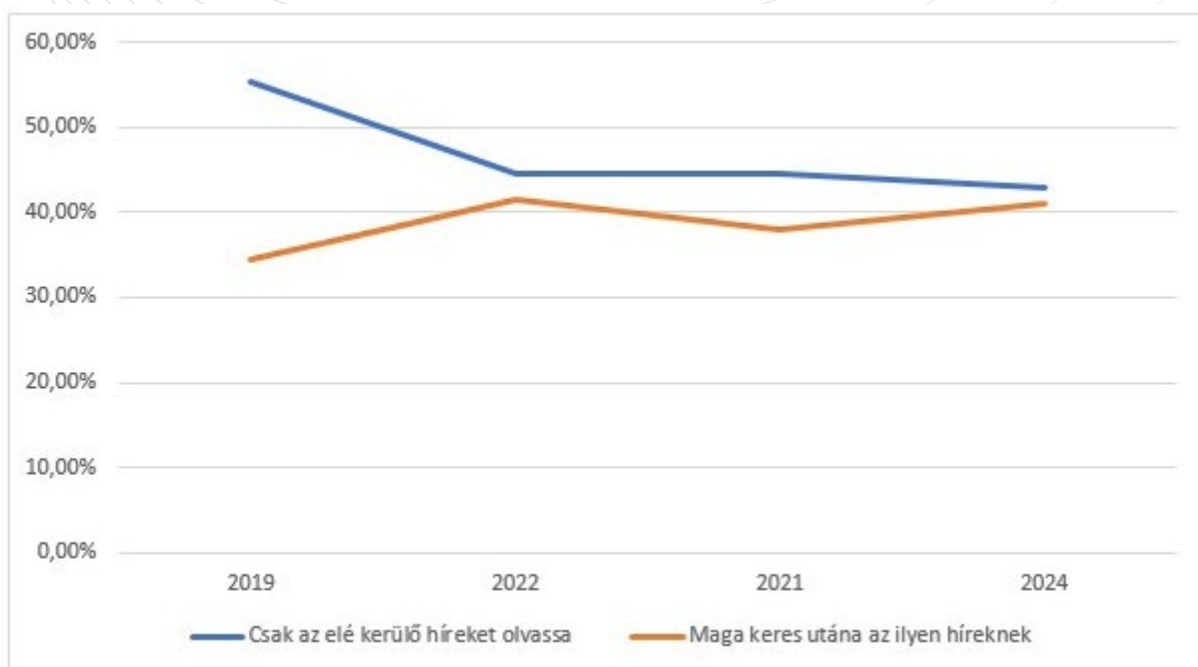

Azok aránya, akik nem bíznak a közösségi médiában mint információforrásban

3. Aktívabbá váltak a magyar hírfogyasztók

Megfigyelhető, hogy míg a közéleti hírek iránt érdeklődést mutatók aránya a kutatással érintett időszakban érdemi változást nem mutatott, addig jelentős változás figyelhető meg az ilyen típusú hírek fogyasztásának módja tekintetében. Míg ugyanis a 2019-es adatfelvétel során 55% volt azok aránya, akik kizárólag az eléjük kerülő híreket olvasták, és csak 34% keresett utána az ilyen jellegű információknak, addig 2024-re ez az arány 43% vs. 41% volt. A 2024-es adatok tehát már nem támasztják alá azt a korábbi megállapításunkat, mely szerint a magyar társadalom többsége kifejezetten passzív hírfogyasztónak tekinthető. Érdeemes megjegyezni, hogy a hírfogyasztás terén aktivitást mutató adatok a pandémia idején kezdtek növekedni.

Közéleti hírek fogyasztása

Különösen látványos a változás a legidősebb korosztály esetében: az első adatfelvétel során e társadalmi rétegben még a passzív hírfogyasztók voltak többségben (53% vs. 41%), addig az idén végzett felmérés során a trend megfordult, és már minden második 60 éven felüli aktív hírfogyasztónak mondta magát, és 42% volt a kizárólag az elé kerülő híreket olvasók aránya (a fennmaradó 8%-ot vagy nem érdeklik az ilyen hírek, vagy nem válaszolt).

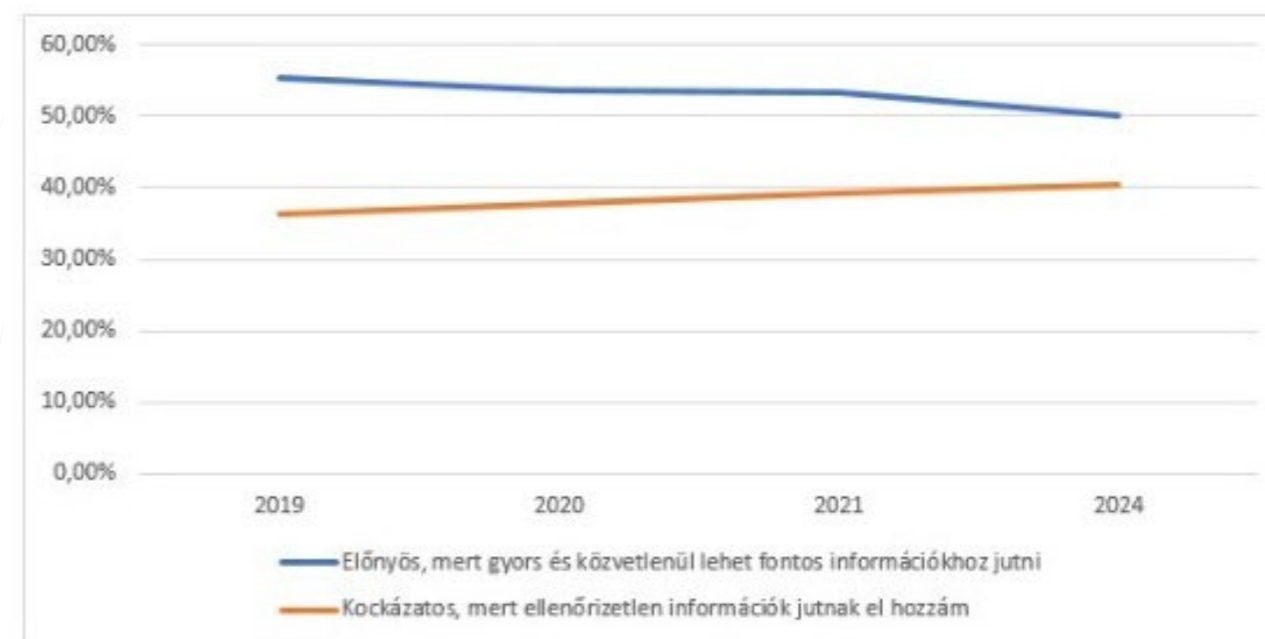
Ami a közéleti álláspontok tekintetében a saját meggyőződéstől eltérő álláspontok iránti érdeklődést illeti, e téren is az aktivitás és a széleskörű tájékozódás iránti igény növekedése mutatható ki a kutatásokból. Amíg 2019-ben 73% mutatott érdeklődést az ilyen tartalmak iránt (24%-kal szemben), addig ez az arány a 2024-es eredmények szerint 79% vs. 16%.

A hírfogyasztásra vonatkozó attitűd változását összefoglalva tehát megfigyelhető, hogy egyrészt az információk megszerzése terén a válaszadók aktívabb magatartást tanúsítanak a járvány utáni időszakban, másrészt az adott kérdésben a sajátjától eltérő vélemények megismerése terén is nyitottabbnak mutatkoznak.

4. Realistábban látjuk az internetet

Az internet előnyeinek, illetve kockázatainak megítélése tekintetében csökkent az optimizmus az elmúlt fél évtizedben. 2019-ben 55% gondolta az internetet előnyösnek a gyors és közvetlen információszerezés lehetőségét tekintve, és emellett 36%-uk tartotta kockázatosnak az információk ellenőrizetlen áramlása miatt. Ezek a számok 2024-ben 50% vs. 40%-ra módosultak, vagyis nagyságrendileg 5%-kal csökkent a pozitív, és egyúttal ugyanekkora arányban növekedett a negatív attitűddel jellemezhető tábor.

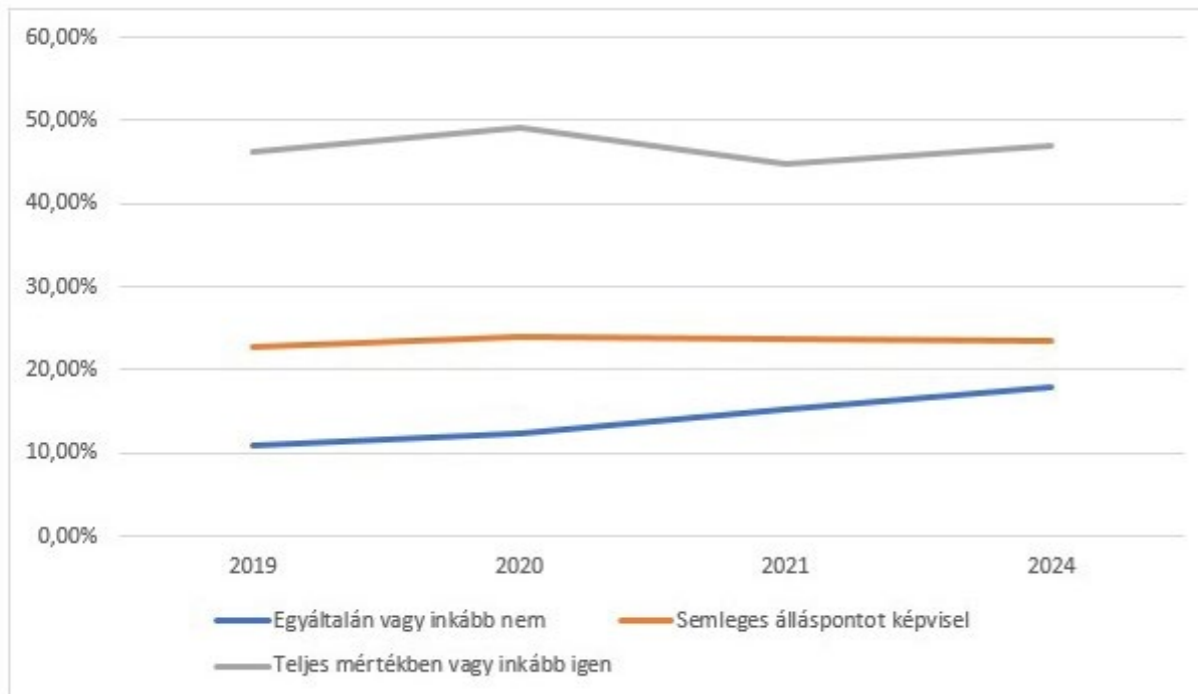
Előnyös vagy kockázatos-e az internet?

5. Az online társadalmi diskurzus megítélése

Szintén negatív irányba mozdult el az internet véleményközlésre és -megosztásra való használata terén mutatott társadalmi attitűd. 2019-ben nagyságrendileg 10%-kal voltak többen azok, aki szerint az internet előnyös, mert hétköznapi emberek is megoszthatják véleményüket a társadalmi nyilvánossággal, mint akik szerint az internet kockázatos, mert a társadalomra veszélyes álláspontok is szabadon terjedhetnek (50 % vs. 40%). 2024-re ez a különbség kevesebb mint 3%-ra olvadt (47% vs. 44%).

Hasonló mintázat figyelhető meg a névtelen véleménykifejtés (kommentelés) megítélése kapcsán. Az első mérés alkalmával valamivel több mint minden negyedik válaszadó állt az említett internetes lehetőséghez pozitívan (26%), és kétharmaduk (67%) tartotta károsnak a felelőtlen megnyilatkozásokra való sarkallás okán; ezek az arányok 2024-ben némi elmozdulást tapasztalva 23% vs. 70%-ra módosultak.

Összességében azonban mindezzel együtt sem változott azok aránya, akik szerint a Facebook kitűnően használható társadalmi fórumként, közéleti témákban való aktivitásra, vélemények kifejezésére, vitákra: ezen állítást 2019-ben 46,2%, 2024-ben pedig 46,9% teljes mértékben vagy legalább nagyjából helytállóknak gondolta.

Mennyiben használható a Facebook társadalmi fórumként?

A KUTATÁST VEZETTE:
RAB ÁRPÁD ÉS TÖRÖK BERNÁT

AZ ÖSSZEFOGLALÓT KÉSZÍTETTE:
RAB ÁRPÁD, SZIKORA TAMÁS ÉS TÖRÖK BERNÁT

2024

**NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
EÖTVÖS JÓZSEF KUTATÓKÖZPONT
INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM KUTATÓINTÉZET**

**1083 BUDAPEST, LUDOVIKA TÉR 2.
HONLAP: ITKI.UNI-NKE.HU
BLOG: LUDOVIKA.HU/ITKIBLOG
E-MAIL: ITKI@UNI-NKE.HU**